

naturligvis forlangt, at Staten og Kommunerne skulde tage sig af dette Boligbyggeri, saaledes at Bolignøden kunde afhjælpes. Og begge har virkelig gjort sig hæderlige Anstrengelser i den Retning. Der er i alt Fald adskillige Kommuner, som har ofret ikke smaa Beløb paa at opføre Huse for at afhjælpe Bolignøden, og vi ved, at Staten paa forskellig Maade har grebet ind baade ved selv at bygge Huse og ved sammen med Kommunerne at prøve paa at faa private Foreninger til at opføre Huse ved at yde direkte Hjælp og ved at lette Laaneforholdene. Dette er paa en Maade et Forsøg paa at skjule, hvad Boligbyggeriet virkelig koster. Aarsagerne til, at Bolignøden er blevet i den Grad fremherskende, som den er, er utvivlsomt, at man i Byerne har været lidt for sene til at gaa med til naturlige Lejeforhøjelser. Naar jeg siger dette, mener jeg ikke, at Ejere af gamle Ejendomme skulde have hele Fordelen af, hvad Udviklingen kunde afkaste, det mener jeg ikke vilde være rigtigt. Men jeg mener unægtelig, at naar alt, hvad der hedder Vedligeholdelse og Pasning af en Ejendom, er steget til det dobbelte eller tredobbelte, begrundet det i nogen Grad en Lejeforhøjelse, og jeg tror, det vilde have været sundt, om en saadan Lejeforhøjelse var kommet, da det vilde have bevirket, at Boligbyggeriet fra privat Side neppe var gaaet saa grundigt i Staa, som det nu er sket. Jeg gør denne Bemærkning, fordi jeg tror, vi skal se Sandheden i Øjnene, og Sandheden er den, at vi er ved at komme saa højt op med Omkostningerne ved Udførelsen af mange forskellige Slags Arbejder, at der kun er forholdsvis lidt Arbejde, som lønner sig, og som Folk derfor med Glæde giver sig til.

Jeg har undersøgt Forholdene en lille Smule i et Par Fag, som jeg fra gammel Tid kender noget til, det er Bogbinderifaget og Bogtrykkerfaget. I begge Fag er der naturligvis sket betydelige Prisforhøjelser baade paa Grund af Materialeprisernes Stigning og paa Grund af Arbejdslønnens Stigning. Stillingen er ved at blive den, tror jeg, at der snart ingen Mennesker er, der lader en Bog indbinde. I alt Fald har jeg talt med flere Bogbindere, som har klaget over, at Arbejdet tog betydeligt af, og det er jo ret naturligt, at naar en Bog, der skal indbindes, tidligere kostede 2 Kr., men nu koster 10—12 Kr., saa siger Folk, at den Bog læser vi vel ikke saa tidt, at den ikke kan staa uindbunden paa Hylden. Men dette er jo ikke Vejen til at faa gode Forhold her i Landet, det er Vejen til Arbejdsløshed.

Hvad Byggeriet angaar, har jeg med Glæde lagt Mærke til, at det ærede Medlem Hr. J. Chr. Jensen, som har med Boligbyggeri at gøre, har anket over, at Ejendomme, som man tidligere kunde faa færdige paa et Aar, er man nu 2 Aar om at faa færdige, hvilket jo øger Vanskelighederne. Jeg skal i denne Forbindelse nævne en lille Ting, som jeg tror øger Vanskelighederne her i København. Murersvendene her har, som naturligt er, en Fagforening, men den er af en egen Art. Jeg ved Tilfælde, hvor Murersvende fra Provinsen, som har hørt, at der var godt med Arbejde her i Byen, kom herover i den Tro, at de vilde blive modtaget med Broderhaand i den københavnske Murersvendefagforening, men det viste sig, at de ikke kunde blive optaget. Da det nu tillige er saa viseligt indrettet, at der er en gensidig Aftale mellem Fagforeningen og Arbejdsgiverforeningen, gaende ud paa, at Arbejdsgiverforeningen ikke maa give Svende Arbejde, som ikke er i Fagforeningen, og at Fagforeningen skal drage Omsorg for, at en Mester, der ikke er i Arbejdsgiverforeningen, ikke kan faa Svende fra Fagforeningen, saa følger deraf, at naar saadan et Par jyske Murersvende kommer herover, saa bliver der vinket af for dem, idet man siger: I kan saamænd godt rejse hjem igen, her er ikke noget for jer at gøre. De københavnske Murersvende har paa den Maade indrettet sig en hel Monopolhistorie, og dette Monopol udnyttes paa forskellig Maade. Jeg tror at vide, at der ikke er saa helt faa Murersvende, som forlanger 4—4½ Kr. Timen for almindeligt Dagarbejde — altsaa ikke Akkordarbejde — og under Forudsætning af 8 Timers Arbejdsdag bliver det altsaa en Dagløn af 32—36 Kr. Det er derfor ikke saa underligt, at Byggeriet bliver dyrt. Teglværksejerne her i Landet var forleden samlede i Aarhus, og de vedtog dér at forhøje Prisen pr. 1000 Sten med 5 Kr. Det maa vel være ud fra den Betragtning, at da der under de nuværende Forhold bygges forholdsvis lidt og altsaa sælges forholdsvis faa Sten, maa de have en større Fortjeneste, fordi Omsætningen er lille. Det gør jo ikke noget, at Stenene bliver dyrere, for der er ikke andre end dem, som er nødte til at købe, der køber. Under saadanne Forhold er det jo givet, at det private Byggeri ikke kan komme i Gang, for det kan simpelt hen ikke lønne sig. Jeg hører selv til dem, der gerne vilde bygge et Hus, selv om det ikke helt skulde kunne lønne sig at bygge det, men man tør jo ikke give sig i Lag med det, for man er ikke vis paa, at man ikke kommer helt ud og svømme — naar man da ikke er saa rigelig beslaaet